

HAZİRAN 2002

TÜRK KÜTÜPHANECİLER

DERNEĞİ

İSTANBUL ŞUBESİN'DEN HABERLER

Bültende yayınlanması istenilen yazılar editör adına ggunes@ku.edu.tr adresine gönderilmelidir. Yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Yazılar Bülten'in ve yazarlarının ismi belirtilerek kullanılabilir.

İletişim Adreslerimiz:

Web: <http://www.kutuphaneci.org.tr/istanbul/index.html>

E-posta: dbayir@ku.edu.tr

Posta: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi

PK. 783 34435 Sirkeci İstanbul

MERHABA.....

Dopdolu bir sayı ve yepyeni bir yüzle tekrar sizlerleleyiz.

Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Üyeleri 15 Mayıs Çarşamba günü yaptığı Olağan Genel Kurul Toplantısı'nda 2002-2004 Dönemi için yeni Yönetim Kurulu Üyelerini seçmişlerdir.

Elliye yakın üyenin oylarıyla belirlenen yeni Yönetim Kurulu'na ikinci kez Başkan seçilen Didar Bayır'a yardımcı olacak diğer yönetim kurulu üyeleri şu kişilerden oluşmaktadır:

- BAŞKAN-DİDAR BAYIR-
Koç Üniversitesi Kütüphanesi
- YAZMAN- GÜLTEN YILDIZ-
TEK-ESİN Vakfı Kütüphanesi
- SAYMAN NİHAL ELBİRLİK
Koç Üniversitesi Kütüphanesi
- ÜYE ERDAL IŞIK
İstanbul Üniversitesi Teknik Üniversitesi
Kütüphanesi
- ÜYE AYŞEGÜL ARDIÇ-
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
Kütüphanesi

DUYURULAR

- TKD İstanbul Şubesi 'nin geleneksel tekne gezisi 24 Haziran 2002 Pazartesi akşamı yapılacaktır.
- **IFLA TOPLANTISI**
68. IFLA Konferansı, 18-24 Ağustos 2002 tarihinde, Glasgow'da yapılacaktır.
- Koç Üniversitesi ve ÜNAK işbirliği ile gerçekleştirilecek olan **“I. Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu”** 19-20 Eylül tarihleri arasında İstanbul'da Koç Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Nişantaşı Kampüsü'nde yapılacaktır.
- TKD İstanbul Şubesi 17. Dünya Kupası'nda **TÜRK MİLLİ FUTBOL TAKIMIMIZA** başarılar diler.

38. KÜTÜPHANE HAFTASI

25 Mart – 31 Mart 2002 tarihleri arasında kutlanan

38. Kütüphane Haftası etkinliklerimiz aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- ✓ İstanbul Valisi Sayın Erol Çakır'ın katıldığı **38. Kütüphane Haftası** açılışı bu yıl yine AKM' de yapıldı. Sayın Vali bu yıl ki açılış konuşmasında Derneğimizin yer sorununu çözümünde yardımcı olacaklarını ve bu konuda kendilerine bir proje ile gelmesi gerektiğini bildirmiştir. TKD İstanbul Şb.si Başkanı Sayın Didar Bayır ve İ.Ü Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölüm Başkanı (yeni adıyla Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü) Sayın Prof. Dr. Aysel YONTAR'ın konuşmalarının ardından Mimar Sinan Üniversitesi öğrencilerinden oluşan müzik topluluğunun bir dinletisi yer almıştır. Aynı gün içinde Atatürk Kitaplığı'nda Doğan HIZLAN'ın katıldığı bir söyleşi düzenlenmiştir. Koç Üniversitesi'nin ev sahipliğini yaptığı **“Yaratıcı Kütüphane Hizmetlerini Geliştirmeye İlgili Avrupa Topluluğu**

Girişimleri” adı altında iki günlük uluslararası bir kongre ve buna bağlı olarak yapılan **“Avrupa Topluluğu Süreci’nde Halk Kütüphaneleri”** başlıklı panel haftanın en önemli etkinlikleri arasında yer almıştır. Özellikle bu panele katılan PULMAN Projesi üst düzey yöneticilerinin Türkiye olarak projede yer almamızda önemli katkıları olmuştur. Galata Residence Otelinde verilen Geleneksel Kütüphaneciler Dayanışma Yemeği, **Neden okumuyoruz** adlı panel, **Yazma ve matbu lugatlar** sergisi, **Kütüphanelerimiz ve kültür hayatımıza etkisi** adlı konferans, **Elektronik kütüphaneler** konferansı, **Kütüphanecilikte yeni açılımlar** konferansı, **Bilgi üzerine çeşitlemeler** adlı konferans, **Bir araştırmacı gözüyle kütüphaneler, Hat çeşitleri ve Ta’lik yazı**, Türk Innopac Kullanıcılar Grubu ile ortaklaşa düzenlediğimiz **“Otomasyon Sürecinde Kütüphanelerde Yaşanan Değişim : Uygulamalar”** isimli panel ve **“Bankta İki Kişi”** isimli tiyatro oyunu Hafta'nın diğer önemli etkinlikleri arasında yer almıştır.

- ✓ Şubemizin de katkılarıyla 1 Haziran 2002'de başlayacak olan **PULMAN** projesi kapsamına Türkiye'nin de dahil edildiğini sizlere bildirmekten mutluluk duyuyoruz.

PULMAN PROJESİ VE TÜRKİYE

***Doç.Dr. Bülent YILMAZ**
Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi

2001 Mayıs ayında Avrupa Konseyi'nin desteği ile başlatılmış olan ve Nisan 2003 yılında Konsey desteği sona erecek olan PULMAN Projesi'nin temel hedefi, dijital çağa girmiş Avrupa'nın, e-Avrupa olarak ifade edilen geleceğine yönelik anahtar politikaların gerçekleştirilmesinde rol oynayabilecek halk kütüphanelerinin yaratılması, diğer bir deyişle, işbirliğine giren halk kütüphanelerinin yeni rollerini gerçekleştirmede verimliliklerinin artırılması biçiminde dile getirilmektedir (PULMAN2002:2). Sözü edilen bu rolü oynayabilmesi için “halk kütüphanelerinin de dijital yapıya geçirilmesi gereği” yaklaşımının PULMAN Projesi'ne kaynaklık ettiği söylenebilir. 26 Avrupa Birliği ve aday ülkelerinin yer aldığı Proje Eylül 2001'de bünyesine yeni ülkeleri de katarak genişleme kararı almış, bu çerçevede Avrupa'ya komşu 10 ülke katılım için başvurmuştur. Aralık 2001'de sağlanan iletişim ile Türkiye'nin de Projeye başvurabileceği bildirilmiştir. Bunun üzerine Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) İstanbul Şubesi

öncülüğünde bir toplantı yapılmış ve katılım sürecini yönlendirecek ve gerçekleştirecek Ulusal Komite Kültür Bakanlığı onayı ile kurulmuştur. Komite’de, Kütüphaneler Genel Müdürü (Gökçin Yalçın), iki Kütüphaneler Genel Müdür Yardımcısı (Semra Başol ve Suzan Akyüz), TKD İstanbul Şubesi Başkanı (Didar Bayır) ve iki Kütüphanecilik Bölümü Öğretim Üyesi (Doç. Dr. Bülent Yılmaz ve Doç. Dr. Hasan S. Keseroğlu) yer almıştır.

Genişleme sürecine katılım için ilk yapılan iş Türkiye’deki halk kütüphanelerinin genel durumunu ortaya koyan ve bu Proje çerçevesinde yapılması düşünülen bir önerinin yer aldığı Rapor hazırlanmıştır. PULMAN, yaptığı incelemeden sonra Rapor’u değerlendirmeye değer bulunduğunu belirtmiş ve Türkiye’den 17-19 Şubat 2002 tarihleri arasında Helsinki’de yapılacak PULMAN Genişleme/Değerlendirme Toplantısına katılmasını istemiştir. Türkiye’nin hazırladığı raporda yer alan öneri İstanbul, Ankara ve İzmir il halk kütüphanelerinin bir pilot proje temelinde ve özellikle otomasyona geçiş konusunda model oluşturulmasını öngörmektedir. Helsinki’deki toplantıda özellikle ülke raporları (11 ülke) tartışılarak, değerlendirilmiş, ancak aynı zamanda bu

ülkerlerde kütüphaneciliğin genel durumu da konuşulmuştur. Türkiye raporu, PULMAN ile kısa sürede sağlanan iletişimin sağlıklılığı, raporun yapısı, önerinin gerçekçiliği ve Türkiye’nin AB adayı bir ülke oluşu gibi ölçütler temelinde son derece olumlu bulunmuştur. Toplantı sonrasında PULMAN Yönetimi, yaptığı genel değerlendirmede genişleme için iki ülkenin seçilmesi ve bunların da Türkiye ile Rusya olması önerisini Avrupa Konseyi’ne iletme kararı almıştır. Bu çerçevede imzalanan bir belge ile projede Türkiye adına işbirliği için gereken yasal kuruluş TKD olmuştur. Diğer ülkeler için ayrı bir yapılanma öngörülmektedir. Bu bildiri kaleme alındığında gelinen son nokta budur. Ancak, kişisel gözlemimiz ve beklentimiz Avrupa PULMAN’ın önerisini büyük olasılıkla kabul edeceği yönündedir.

Türkiye İçin Görevler

Avrupa Konseyi’nin Türkiye’nin PULMAN üyeliğini onaylama yönünde karar almasıyla birlikte Türkiye’nin bu Proje kapsamında yapması gereken bazı görevleri olacaktır. Bunlar, Türkiye Raporu’nda sunulan ve üç il halk kütüphanemize ilişkin pilot proje ile ilgilidir. Kısaca belirtmek gerekirse Mayıs 2003’e kadar

PULMAN’ın belirlediği iş planı içinde bu görevler şunlardır:

1. Halen PULMAN tarafından hazırlanmakta olan ve 2002 Mayıs’ında yayımlanacak Digital Guidelines Manuals (Sayısal İlkeler Elkitabı) adlı yayının Türkçeye çevirilmesi. Bu yayın halk kütüphanelerinde otomasyona geçişin temel ilkelerini içeren bir rehber niteliğindedir ve bu alandaki işbirliği için standart bir zemin sağlayacaktır.
2. Türkiye’nin sunduğu pilot projenin gerçekleştirilmesi konusundaki stratejiyi/eylem planını oluşturmak üzere ulusal düzeyde çalışma grupları (workshop) toplantısını düzenlemek. Toplantı sonunda eylem planını yazılı olarak ortaya koymak.
3. Pilot proje kapsamında yer alan kütüphanelerdeki personeli otomasyon konusunda eğitmek. (Yurtiçi-yurtdışı seminerler, yurtdışı eğitim ziyaretleri vb.)
4. Proje için gerekli ekonomik, yasal vb. destekleri sağlamak.
5. Projeyi uygulamaya geçirmek.
6. Sonuçları değerlendirmek..

ÜNİVERSİTE VE BİLGİ-BELGE MERKEZİ

***Prof.Dr.Meral Alpay,İstanbul Üniversitesi**

Türkiye’de bu gün bundan otuz kırk yıl önce olduğu gibi bilimsel bilgi erişiminde ne yazık ki, çok akıllı bir örgütlenme yoktur. Bilimsel, yabancı süreli yayınların ve veri tabanlarının hepsine abone olmanın yolları aranmaktadır. Bu nedenle devlet üniversiteleriyle vakıf üniversiteleri arasında ortaklıklar kurulmaya çalışılmakta, Anadolu Üniversiteleri Konsorsiyumu (ANKOS) kendini yasallaştırmaya çalışmaktadır.

Hangi konuda, uluslararası düzeyde var olan bilimsel bilginin ne kadarına, üniversitelerimizin ihtiyacı vardır sorusunu tartışmak, acelesi olanların canını sıkıyor ama, bu tartışma yapılamazsa verilen satın alma kararları isabetli olamıyor; tıpkı basılı malzeme seçimindeki savurganlık benzeri bir dönemin yaşanmasına yol açılıyor. Yerli bilimsel bilgiye erişimse yürekler acısıdır. Fakat yine de çok büyük bir gayretle çareler aranmaktadır. Amerikan, İngiliz ve diğer Avrupa firmaları Ortadoğu ve Türkiye pazarını destekleyerek ele geçirmeğe çalışmaktadır.

Bilimsel bilginin paylaşılması için onun alınıp satılması gerekiyor. İnsanoğlu yazmaya

başladığından beri -kil tableten bilgisayar çıktısına dek süren yolculuk içinde- bilgi taşıyıcıları hep bilenlerce üretilmiş; öğrenmek isteyenlerce de kullanılmıştır. Bugün Türkiye’de bilimsel bilgi üretimini arttırmak üzere üniversitelerin hepsinde büyük bir gayret vardır. Depremde yediği darbeye rağmen İstanbul Üniversitesi de bunlar arasında yer alıyor. Kütüphaneler açısından bakarsak, tıpkı dijital bilgiye erişimde olduğu gibi yerli basılı bilgiye erişimde de çok akılcı gelişmelere olanak hazırlıyor; bir yandan geçmişin, yakın geçmişin ihmallerini ortadan kaldırırken, bir yandan da yerli ve yabancı yeni bilimsel bilgiye çabuk erişimi sağlamaya çalışıyor. Aynı zamanda da elektronik veri kullanıcısı sayısını arttırarak uluslararası bilimsel bilgi ağında var olma alanını genişletiyor. Az zamanda çok iş yapması gerekiyor.

Yakın geçmişin ihmallerinden birini bizzat yaşadığım için örnek olarak göstermeliyim. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Fakülte Kütüphanesinin (Genel Kitaplık) kuruluşu ile Kütüphanecilik Bölümünün kuruluşu altmışlı yılların başıdır. O yıllarda seminer kütüphaneleriyle bağlantılı olarak önemli bir karar verilmişti. Bu karara göre yabancı dergiler Genel Kitaplıkta toplandı. Kitapların ise toplu kataloğunun yapılmasına başlandı. Fakat sürdürülemedi. Esas

yapılmak istenen seminer kütüphanelerinin birleştirilmesiydi. Sessiz sedasız engellendi. Devlet parasıyla satın alınan kitaplar dar bir kullanıcı kesimine açılır oldu. Engelleyenler iktidardan düşünce veya emekli olunca seminer kütüphaneleri işlevini yitirdi. Çünkü içeriği tazelenemedi. Birkaç tanesi bunun dışında kaldığını ileri sürüyor.

Kütüphanecilik Bölümü olarak kütüphaneler konusunda yönetime raporlar verildi. Yöneticiler uygulayamadı. Genel kanaat ‘değişmemek ve var olan düzeni korumaktı’. Öğretim üyeleri iyi bir kütüphane hizmeti alsalardı eminim bu kadar tutucu davranıp statükocu olmazlardı. Aralarında Atatürk döneminde yaşamış çok ilerici olanlar da vardı. Kütüphanelerinin patronunu unutmuşlardı. Yaşamaları gereken evrimi, ‘kaybetme korkusu yüzünden’ yaşayamamışlardı.

1970 – 1982 yılları arasında Türkiye’de vakıf üniversiteleri uygulamasına geçiş hazırlıkları yürütüldü. İstanbul Üniversitesi buna karşı çıktı. Yerli ve yabancı bilimsel bilgiye erişim Ankara’ya çekildiği için de yeni gelişmeleri izleyemez duruma geldi. İstanbul Üniversitesi sınırları içindeki kütüphaneler sistemi çöktü. Yeni yasal düzene uyum sağlayacak önlemleri alamadı. Bu gün bu açığı kapatmaya çalışıyor. Rektörümüz Prof. Dr. Kemal Alemdaroğlu’nun istediği de Üniversitemizin her bir

biriminin uluslararası standartların altında çalışmamasıdır.

İstanbul Üniversitesi 1999 yılındaki depremde yediği darbeleri iyileştirirken 2001 ekonomik krizinden de çok kötü etkilenmiştir. Buna rağmen 2001 yılında yalnız Merkez Kütüphanesinden %52 oranında başka üniversite mensuplarını yararlandırmıştır. Tıp fakülteleri kütüphanelerinde bu tür bir hizmetin sayımı yapılıyor mu bilmiyorum. Daha az olduğunu da sanmıyorum. Böyle bir hizmeti de hiçbir yasa tanımlamıyor. İstanbul Üniversitesinin kendi sınırları dışından gelen kütüphane kullanıcıları için ne özel bir bütçesi ne de özel bir kadrosu vardır.

Bu günkü personel politikasıyla ve bu günkü kütüphane hizmeti maliyetiyle bir yılda 40.000 kişiye 139.000 eseri kullanırmak, değil kamu üniversitelerinin, vakıf üniversitelerinin bile verebileceğine inmadığım yoğunlukta bir hizmettir. Fakülte kütüphaneleriyle birlikte öğretim dönemlerinde tüm İstanbul Üniversitesi sınırları içinde günde ortalama beş bin kişi kütüphane kullanır. İşte en büyük sorun bu sirkülasyonun sistemini geliştirmektir. İstanbul Üniversitesi sınırları içindeki 2,5 milyon cilt yeniden yapılandırılmış kütüphaneler sistemini bekliyor. Rektör Prof.Dr.Kemal Alemdaroğlu bunun için bize söz ve umut veriyor.

Öğrencileri de öğretim üyeleri de bu günkü kütüphane sistemini önümüzdeki on yıl için yeniden yapılandırırken elektronik kütüphane kullanıcı sayısını da arttırıyor. Bu gelişmenin içinde olanlar heyecanla durmadan iş ya da fikir üretiyor; dışında kalanlarsa sıkılıyor, üzülüyor ya da rahatsız oluyor.

Bu gün uygulanmakta olan, işte bu gecikmiş yeniden yapılanma hareketidir. Bitmemiştir. Üstüne depremin getirdiği kütüphane sorunları da yığılmıştır. Bu hareket zaten bitmeyecektir de. Evrimsel gelişme sürecini yakalayınca kadar da yasalarımızın elverdiği ölçüde hep devrimsel bir tutumla yeniyi izleyecek, eskiyi de koruma altında tutarak kullanıma sunacağız. Hayatta en hakiki mürşidin istediği de budur. Dili, dini, yazısı ve konusu ne olursa olsun bilimsel ve sanatsal değeri olan her eser gelecek nesillere aktarılacaktır. Depremde yaralanan yazmalar ve asitli kağıt yüzünden kahverengileşmiş Türkiye Cumhuriyeti döneminde basılmış Türkçe basma eserler, kültürü ve kütüphaneleri seven herkesin yardımını bekliyor.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve onunla birlikte çalışan fakülte kütüphaneleri gelecekte de – tıpkı bu gün olduğu gibi – tüm bilim evrenine hizmetini çağdaş yöntemlerle sunacaktır. Rektör Prof.Dr.Kemal Alemdaroğlu bu nedenle gelecekte hayırla yâd edilecektir. En azından Belge

Bilgi Yönetimi Bölümü (Kütüphanecilik Bölümünün yeni adı) kütüphane tarihi; kütüphane, arşiv ve müze ilişkileri; kütüphane yönetimi ve örgütlenmesi gibi derslerde bu günkü gelişmeleri onun adıyla anacaktır. Ömrüm yeter de Nadir Eserler binamızın onarımının bittiğini görürsem, binanın açılışında o binaya kendisinin adının verilmesini isteyecektim. İşte şimdi önermiş oluyorum.

Berlin Devlet Kütüphanesinin de Müdürlüğünü yapmış olan Hocam Prof. Dr. Rudolf Juchhoff 1894 doğumluydu. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarını yaşamıştı. “İki kez paramın değeri sıfıra düştü” demişti. ‘En çok Berlin bombalanacağı zaman kütüphane kataloglarını sığınaklara taşırken zorlanmışım’ diye de eklemişti.

Bense en çok bugün zorlanıyorum. Kütüphanecilik Bölümü yok artık. Kuruluşundan bu güne kadar 38 yıl geçti. Bu yıl adı, Belge Bilgi Yönetimi Bölümü’ne dönüştürüldü. Üniversitelerde de artık Belge Bilgi Merkezleri kurulacak, hatta bu uygulama çoktan başlamıştır. Ben bu gelişmeye katıldığım için olmalı - değişimin üzerimdeki basıncına rağmen- gelecekteki öğrencilerin mutluluğu için seviniyorum. Vakıf Üniversitesine kayıt olamayanların da en iyi, en çağdaş kütüphane hizmetine kavuşmalarını istiyorum.

Kaldı ki Merkez Kütüphanemizi vakıf üniversitesi mensupları da kullanıyor.

İ.Ü.Edebiyat Fakültesi'ndeki 'Genel Kitaplık' adı, kütüphane kelimesi kavram olarak beğenilmediği için konmuştu. Bu gün bu ad bile geçmişini anımsatıyor. Belge Bilgi Merkezi veya Bilgi Kaynakları Merkezi, belgiciler, bilginler, belgelendirme ya da bilgilendirme hizmetleri artık geleceği kuran kavramlar olacak. Yeter ki biz yeni dünya düzenine uyumu kolaylaştırmak üzere meslek alanımızda elimizden gelenin en iyisini yapalım. Böyle çalışanlara da engel olmayalım.